תצוה ב

א. די פרשה אין אונזער סדרה פון עשיית ולבישת בגדי כהונה פאר־ענדיקט זיך מיטן אנזאג[1] „והיו על אהרן ועל בניו בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש ולא ישאו עון ומתו". איז רש"י מעתיק דעם וואָרט „ומתו" און איז מפרש: „הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה"[2].

פרעגן מפרשים[3]: לויט פרש"י האָט מען שוין פריער געלערנט[4] „והי' על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקודש לפני ה' ובצאתו ולא ימות": „ולא ימות — מכלל לאו אתה שומע הן, אם יהיו לו לא יתחייב מיתה, הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים" — פארוואס דארף מען נאָכאמאָל לאָזן הערן („הא למדת") דעם זעלבן דין?

לולא פירוש רש"י ביים צווייטן פסוק, וואָלט מען געקענט לערנען אז דער פסוק חזר"ט עס איבער נאָכאמאָל נאָר בכדי צו מוסיף זיין אין דעם חומר הענין, ע"ד ווי מען געפינט בכ"מ, אז די תורה חזר"ט איבער מער ווי איין מאָל דעם זעלבן איסור ואזהרה „לעבור עליו בב' לאוין"[5] וכיו"ב.

רש"י זאָגט אָבער דאָ בפירוש „הא למדת" — דוקא פון דעם (צווייטן) פסוק לערנט מען אָפּ דעם דין — איז ניט מובן: רש"י אליין האָט שוין געזאָגט, אז מ'לערנט דאָס אָפּ פון דעם פריערדיקן פסוק?

ב. דער רא"ם[6] איז מסביר, אז פון פריערדיקן פסוק לערנט מען נאָר בנוגע די ששה בגדים וועלכע ווערן דער־מאָנט אין די פסוקים ביז דאָרטן[7] — חושן אפוד מעיל כתונת מצנפת ואבנט — אָבער ניט בנוגע די צוויי בגדים (ציץ ומכנסים) וועלכע זיינען פריער ניט דערמאָנט; און דעם דין (אז ווען ס'פעלט ציץ אָדער מכנסיים איז מען חייב מיתה), לערנט מען אָפּ פון דעם (צווייטן) פסוק „ולא ישאו עון ומתו", וועלכער שטייט נאָכן ציווי אויף ציץ ומכנסים.

ולכאורה קען מען אזוי מדייק זיין פון די שינויי הלשונות בפרש"י:

אין פריערדיקן פסוק זאָגט רש"י „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו", משא"כ אין דעם פסוק זאָגט רש"י „מחוסר בגדים" סתם — ווייל פון פריערדיקן פסוק ווייס מען (לפרש"י) נאָר וועגן „בגדים הללו" — די וועלכע וועלכע ווערן דערמאָנט; אָבער ביים צווייטן פסוק איז רש"י סותם „משמש מחוסר בגדים", א „מחוסר" פון איינעם פון בגדים (אלע שמונה בגדים) איז חייב מיתה.

עפ"ז איז אָבער ניט פאָרשטאָנדיק לאידך גיסא: וויבאָלד אָז עס שטייט אין

1) פרשתנו כח, מג.
2) כ"ה בדפוסים שלפנינו. אבל בדפוס ראשון שני וכת"י רש"י שתח"י „חייב מיתה" (וכן הועתק ברמב"ן שבהערה 8 וברא"ם כאן).
3) כו"כ מהם הובאו ונסמנו לקמן.
4) שם, לה.
5) ראה פרש"י תשא לד, כג. צו ו, ו. שמיני יא, מד. אמור כג, לא. ועוד.
6) עה"פ כאן (וכן בשפ"ח). וראה בארוכה בפירושו פרשתנו שם, לה.
7) פרשתנו שם, ד.

פסוק דער עונש נאָכדעם ווי די תורה רעכנט אויס אַלע שמונה בגדים — צוליב וואָס דאַרף שטיין פריער אַ באַזונדערע אזהרה בנוגע די „בגדים הללו" (די ששה בגדים הנ"ל), וועלכע זיינען אין כלל פון די שמונה בגדים[8]?

ג. אַנדערע מפרשים לערנען[9], אַז די ביידע פסוקים רעידן ניט וועגן סתם (וועגן אַלע) בגדי כהונה — דער ציווי אין ערשטן פסוק באַציט זיך נאָר צום מעיל[10], וואָס וועגן אים איז מדובר אין יענעם פסוק און אין די פסוקים שלפנ"ז דאָרט; די צווייטע אזהרה „והי' על אהרן ועל בניו גו' ולא ישאו עון ומתו" איז נאָר בנוגע די מכנסים וועגן וועלכע עס רעדט זיך אין פריערדיקן פסוק[11]. און דאָס וואָס רש"י זאָגט דעם לשון „המשמש מחוסר בגדים" סתם, און אַזוי אויך פריער „אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו", איז ניט כוונתו, אַז דאָס ווערט אַפּגעלערנט פון די צוויי פסוקים

(די עצם ילפותא איז פון אַ וויטער־דיקן פסוק אין דער פרשה[12] — „וחגרת אותם גו' והיתה להם כהונה לחקת עולם", אַז דוקא דורך די בגדים וועלכע אויפגעטאָן ביי די כהנים דער ענין הכהונה, און ווי די גמרא[13] לערנט אַפּ פון דעם פסוק אַז „בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והוו להו זרים" אוֹן „זר ששימש במיתה"),

נאָר וויבאַלד ס'איז „קושטא דמילתא" אַז אַ „מחוסר אחד מן הבגדים" איז חייב מיתה איז רש"י מפרש „לפי האמת"[14].

לפי זה איז אַבער אינגאַנצן ניט פאַר־שטאַנדיק פירוש רש"י אין די פסוקים, וועלכער איז פשוטו של מקרא [נוסף על כלל הידוע אַז רש"י[15] פאַרלאָזט זיך ניט אויף דעם וואָס עס שטייט אין א וויטערדיקן פסוק]:

א) אויפן וויטערדיקן פסוק „וחגרת אותם אבנט גו' והיתה להם כהונה" וועלט אין רש"י אינגאַנצן ניט דער־מאָנט דרשת חז"ל הנ"ל „בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם כו'" — רש"י טייטשט דאָרט נאָר „והיתה להם, מילוי ידים זה לכהונת עולם"[16], און דאָס איז בכלל אַן ענין וועלכער איז פאַרבונדן מיט די שבעת ימי המילואים[17] —

8) וע"ד קושיית הרמב"ן (שם, מג (במהדורת שעוועל — שם, לה)) על פרש"י. וראה בראָ"ם שם מה שהקשה על הרמב"ן.

9) ראה גו"א בפסוק לה ובפסוק מג. ובאו"א קצת — לבוש שם, לה.

10) ראה ויק"ר פ"כ, ט.

11) וכ"ה ברבותינו בעה"ת פסוק מג. ריב"א שם. חזקוני שם. רמב"ן הנ"ל („לפי העולה מן הסוגיות שבגמרא"). וכדעת הר"י דאורלייניש בתוד"ה איז (סנהדרין פג, סע"ב. זבחים יז, סע"ב. תוד"ה להביא יומא ה, ריש ע"ב).

12) כט, ט.

13) סנהדרין שם.

14) גו"א שם, לה. ועיי"ש באריכות ובפסוק מג שמבאר הצריכותא דכל הג' לימודים.

15) ולהעיר אשר גם בכמה ספרים שע"ד ההלכה כן הוא. ולדוגמא בס' היד (יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ו').

16) וכמ"ש בראָ"ם (שם כט, ט) ובמשכיל לדוד (שם כח, לה) שאותה הדרשה שבגמ' „בזמן שבגדיהם עליהן כו'" אינה קרובה לפשט, ולכן לא ביאר רש"י כן הפסוק שם.

17) בגו"א שם מפרש בכוונת רש"י שם, מילוי ידים זה שהוא ג"כ ע"י לבישת הבגדים לכהונת עולם כי לבישת הבגדים הוא כהונתם כו' עיי"ש.

אבל גם לפירושו אי אפשר ללמוד משם, כי שם המדובר בלבישתם במשך ז' ימי המילואים, שעי"ז נכנסים לכהונת עולם — והיינו בהתחלת כל עיקר ענין הכהונה שנעשה ע"י כל הפעולות וכו' במשך ז' ימי המילואים כולל לבישת הבגדים. ואין מזה ראי' להדין דבכל כהן שלאח"ז, שבזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם. וכמו רוב העבודות כו' דשבעת ימי המילואים דהוראות שעה הן, דאינם בכל כהן, אפילו

קען מען דאָך ניט זאָגן, אַז רש"י פאַר־לאָזט זיך דאָ אויף דעם ווייטערדיקן פסוק בשעת אַז דאָרט איז ער מפרש באופן אחר[18].

ב) אין דעם ערשטן פירוש רש"י הנ"ל, וואו ער זאָגט סתם „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים כו'", וואָלט מען אפשר געקענט לערנען (בדוחק גדול עכ"פ), אַז רש"י זאָגט עס „לפי האמת" (כאָטש מען לערנט עס ניט אַפ פון דאָנעט): אָבער בפירושו אויפן צווייטן פסוק זאָגט רש"י בפירוש „הא למדת כו'" — אַז דאָס ווערט אַפגעלערנט פון דעם פסוק.

ד. לכאורה וואָלט מען דאָס גע־קענט פאַרענטפערן באופן אחר, לויט נאָך אַ שינוי צווישן די צוויי פירושי רש"י:

אין פריערדיקן פסוק זאָגט רש"י דעם לשון „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים" און אין דעם צווייטן פסוק זאָגט רש"י „שהמשמש מחוסר בגדים".

זיינען מפרשים מסביר[19], אַז פונעם ערשטן פסוק, וועגן דעם מעיל, וואו דער לשון הכתוב איז „ונשמע קולו בבואו אל הקודש", לערנט מען אַפ דעם איסור ועונש פון אַ מחוסר בגדים אויף כניסתו למקדש בלבד (אפילו ווען ער איז ניט עובד עבודה דאָרט[20]): און דער פסוק „ולא ישאו עון ומתו", וועלכער שטייט בסמיכות צו „בגשתם אל המזבח לשרת בקודש", איז בא ללמד אַז „המשמש מחוסר בגדים במיתה", ד.ה. אויב ער איז עובד עבודה מחוסר בגדים.

און אע"פ אַז נאָכדעם ווי מ'וויס שוין אַז אַ מחוסר בגדים איז חייב מיתה אפילו אויף כניסה בלבד, דאַרף מען שוין ניט קיין באַזונדער לימוד אויף „המשמש מחוסר בגדים" (ער איז דאָך שוין נתחייב מיתה געוואָרן תיכף בכניסתו)[21] — זיינען דאָס מפרשים מבאר בכמה אופנים:

א) אַז דער חיוב מיתה אויף דער כניסה פון אַ מחוסר בגדים איז נאָר „בבואו אל הקודש", אין אוהל מועד, אָבער ניט בחוץ, „בגשתם אל המזבח" — און דאָס איז מוסיף דער צווייטער פסוק „בגשתם אל המזבח לשרת בקודש", אַז דאָרטן איז (ער ניט מחוייב אויף דער כניסה וגישה, נאָר דוקא —

כשמתחנך לעבודה לשרת בביהמ"ק. וראה בית האוצר להר"י ענגל מערכת ב־ג אות יז (ח"ב כו, א ואילך). וראה לקמן הערה 27.

18) ואין לומר דאפשר ללמדו ממה שפירש בהתחלת הפרשה עה"פ (כח, ג) ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי — „לקדשו להכניסו בכהונה ע"י הבגדים שיהא כהן לי ולשון כהונה שירות הוא", שהרי: א) שם מדובר בהתחלת כל עיקר ענין הכהונה, חינוכם לעבודה במשכן בשבעת ימי המילואים וכנ"ל הערה שלפנ"ז, ואין מזה הוראה לדורות. ב) לפירש"י שם גם בלי הבגדים נעשה לכהן לכהנו לי (שם, א) ואינן נקראים זרים, אלא שזה מכניסם לשירות דכהונה — ראה בארוכה לקו"ש ח"י ע' 171 ואילך. ובמילא גם אין לומר שמפני זה יהי' חייב מיתה,

ועד"ז בפרש"י ויקרא (א, ז־ח) דמדובר רק דעבודתו פסולה לא דחייב מיתה.

19) א' מהתירוצים במשכיל לדוד פסוק לה. מלאכת הקודש שם. נחלת יעקב שם.

20) כ"ה דעת הריצב"א בתוס' יומא שם*. אלא שלדעתו למדים זה מפסוק מג — „דאצטרך לחייב אפילו בביאה ריקנית אאוהל מועד מי שנכנס מחוסר בגדים" [אבל להעיר שלפי הגירסא בתוס' סנהדרין שם דמיתה כתיב אמכנסיים (וכן ג' המהרש"א בתוס' יומא שם) נמצא לכאורה שחיוב מיתה בביאה ריקנית הוא רק במכנסיים]. ובפענח רזא פרשתנו שם פסוק לה בהגהה פירש כן בפרש"י דשם. וראה שעה"מ הל' כלי המקדש פ"י ה"ד. ואכ"מ.

21) וצ"ע בדין הנכנס מלובש בכל הבגדים ופשט אחד מהם ואח"כ יצא. וראה לקמן ס"ח.

*) ועד"ז „יש מפרשים" בתוס' סנהדרין שם (ושם מסיים בתוס': וא"א לומר כן כדפרישית לעיל מתוך הברייתא).

לשרת) „המשמש מחוסר בגדים במיתה"[22].

ב) דאָס וואָס מען קען (לויט רש"י) אָפּלערנען דעם עונש, הן ביי „יכנס" און הן ביי „משמש" (ווי רש"י לערנט) איז ווייל ס'זיינען דאָ צוויי פסוקים — איז איין פסוק (דער ערשטער) בא ללמד „אם יכנס מחוסר כו'", און דער צוויי־טער — „המשמש מחוסר בגדים"; אָבער ווען עס וואָלט געשטאַנען נאָר איין פסוק וואָלט מען געלערנט אַז דער חיוב איז נאָר באַ „המשמש מחוסר בגדים"[23].

אָבער אויך דעם פירוש קען מען ניט אָננעמען לויט דרך הפשט, ווייל אין צווייטן פסוק שטייען ביידע זאַכן — „בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת גו' ולא ישאו עון ומתו". קען מען דאָך פון דעם פסוק אַליין אָפּ־לערנען דעם חיוב מיתה אויף ביידע זאַכן: סיי אויף כניסה (בבואם אל אהל מועד), און סיי אויף משמש מחוסר בגדים (בגשתם גו' לשרת)[24].

[ונוסף לזה: ווי גערעדט אַמאָל בארוכה[25], איז ע"ד הפשט ניט געווען אַ כניסה לאהל מועד (בהיתר) סיידן צוליב טאָן עבודה. ובמילא, ווען דער פסוק זאָגט אַז מען דאַרף טראָגן בגדים „בבואו אל הקדש", מיינט עס (בדרך הפשט) — דער אַריינגיין לשרת בקו־דש[26]].

ועפכ"ז הדרא קושיא לדוכתא: פאַר וואָס דאַרף מען צוויי לימודים הנ"ל?

וגם: וואָס איז דער טעם פונעם שינוי הלשון אין די צוויי פירושי רש"י: „יכנס מחוסר א' מן הבגדים הללו"; „המשמש מחוסר בגדים (סתם)".

ה. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם אַ שינוי כללי צווישן די צוויי פירושי רש"י —

דער לשון פון רש"י אויפן צווייטן פסוק (מג) איז אינעם סגנון פון אַ דין „הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה"; און זיין פירוש אויפן פריער־דיקן פסוק (לה) איז בסגנון של סיפור „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו".

וי"ל אַז אין דעם באַשטייט טאַקע דער חילוק צווישן די צוויי פירושי רש"י:

אין פסוק (מג) „והיו על אהרן ועל בניו גו' ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו", רעדט זיך וועגן דעם דין כללי ביי אַלע כהנים, כהן גדול וכהן הדיוט, ובכל הדורות;

משא"כ דער פריערדיקער פסוק (לה) וואו עס שטייט „והי' על אהרן לשרת", רעדט וועגן אהרן כהן גדול בפרט, וואָס פון דעם וואָלט מען ניט געוואוסט בנוגע אַנדערע כהנים (הדיוטים)[27].

---

22) נחלת יעקב שם. וכן משמע מפשטות לשון התוס' (יומא) הנ"ל בהערה 20. אלא שהנח"י דחה פירוש זה.

23) מלאכת הקודש הנ"ל.

24) ומ"ש במשכיל לדוד אינו ע"ד הפשט.

25) ראה בארוכה לקמן ע' 215 ואילך.

26) ומזה מובן שאין לפרש כהתירוץ במלאכת הקודש.

27) לכאורה יש לתרץ שהחילוק הוא רק בזה דבפסוק לה מדבר בכה"ג ומפסוק מג למדין מחוסר בגדים גם לכהן הדיוט (ראה משכיל לדוד. וראה פענח רזא וריב"א עה"ת כאן בפי' הב'), ותרווייהו צריכי: בכה"ג סברא לומר דבגדיו מוכרחים בו במיוחד, כנראה מזה שבעת מינויו צריך ללבוש הבגדים שבעה ימים רצופים, כמפורש בפרשתנו (כט, ל. ובפרש"י), משא"כ בכהן הדיוט; ומכש"כ שלא היינו אומרים שבגדיו מוכרחים עד כ"כ שמחוסר בגדים במיתה. ולאידך יש מקום לומר להיפך: דאם הי' נאמר מפורש רק בנוגע לכהן הדיוט לא מצינו למילף מזה לכה"ג, כי י"ל דשאני כהן הדיוט כיון שכהונתו לא „נתמלאה" בתחילה ע"י לבישת הבגדים לכן כל פעם שמשמש צ"ל שיהיו

און כאָטש אַז דער מחוסר בגדים פון פסוק מג, מיינט ניט נאָר דעם חסרון פון (איינעם פון) די ד' בגדים, אין וועלכע אַ כהן גדול און כהן הדיוט זיינען גלייך, נאָר ווי רש"י איז מפרש בתחלת הכתוב, והיו על אהרן — „כל הבגדים האלה על אהרן הראויין לו", ועל בניו „האמורין בהן" — ווייס מען דאָך פון דעם לכאורה דעם דין אויך בנוגע די שמונה בגדים פון אהרן כהן גדול — היינט צוליב וואָס דאַרף מען אַ קרא מיוחד?

איז דאָס קיין קשיא ניט, ווייל פון פריערדיקן פסוק לערנט מען אָפּ אַ לימוד ודין מיוחד, ווי דער דיוק לשון רש"י דאָרט „אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו", כדלקמן.

ו. לויט פשטות הלשון י"ל, אַז מיט די ווערטער „בגדים הללו" מיינט רש"י ניט די אַלע ששה בגדים (חושן אפוד מעיל מצנפת כתונת ואבנט)[28] — וואָס ווערן (בלויז) דערמאָנט פריער ובתחלת הפרשה — נאָר בלויז די ג' בגדים[29] אפוד חושן ומעיל, וואָס אויף פרטי עשייתם איז משה דאַ נצטווה געווארן.

באַ די דריי בגדים געפינט מען אין פסוק אַן ענין מיוחד — ביים סיום הציווי אויף יעדן פון די דריי בגדים איז דער פסוק מוסיף דעם תוכן פון זייער ענין און אויפטו:

בסיום הציווי אויף מעשה האפוד[30] —

„ושמת את שתי האבנים על כתפות האפוד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון":

ביים סיום פון ציווי על החושן[31] — „ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו בבואו אל הקודש לזכרון לפני ה' תמיד", „ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד"[32];

און בסיום פון פ' המעיל: „והי' על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה' ובצאתו".

ד.ה. דער ענין ומכוון פון די בגדים איז פאַרבונדן מיט דער כניסה בלבד — מיט דעם אַליין וואָס אהרן קומט לפני ה' אַנגעטאָן אין אַט די בגדים טוט זיך אויף אַ פעולה [דער ענין פון „לזכרון" „לפני ה'" פון שמות בנ"י דורכן אפוד וחושן, דער „משפט בני ישראל על לבו" ע"י החושן (ווי רש"י טייטשט דעם תוכן במקומות הנ"ל), און „ונשמע קולו בבואו אל הקודש" באָם מעיל]:

משא"כ באַ די שאר הבגדים שטייט ניט בכתוב וואָס ענינם איז, נאָר נאָכ־דעם ווי עס שטייט בנוגע כללות כל הבגדים[33] „והלבשת אותם את אהרן אחיך ואת בניו אתו ומשחת אותם ומלאת את ידם וקדשת אותם וכהנו לי" — אַז זיי זיינען פאַרבונדן מיט מילוי ידים, קידוש און שירות פון די כהנים עצמם — פירט אויס דער פסוק, אַז דוקא דעמאָלט, קענען זיי אריינגיין און טאָן די עבודה, „והיו על אהרן ועל בניו

עליו כל הבגדים בפועל, משא"כ בכה"ג שכהונתו נתמלאה ע"י לבישת הבגדים ז' ימים רצופים, יש מקום לומר דלבישת הבגדים לאח"ז היא רק למצוה. אמנם אינו — כי נוסף על הדיוקים בשינוי הל' בפרש"י „יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו כו'", הרי בפסוק מג „והיו על אהרן ועל בניו גו'", מפורש בפרש"י בכל אחד בגדיו הראויין לו, כדלקמן בפנים.

28) כפי' הרא"ם הנ"ל.

29) כמ"ש הרמב"ן שם, מג.

30) כח, יב.

31) כח, כט־ל.

32) הנאמר על נתינת האורים והתומים בחושן המשפט.

33) כח, מא.

בבואם אל אוהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש".

ד.ה. אז אין זיי פאר זיך איז ניטא קיין ענין מיוחד, און ענינם איז נאר בכדי דער כהן זאל קענען טאן[34] די עבודה[35].

ז. און צוליב דעם דארף'ן ביידע לימודים פון די פסוקים, און דערפאר איז דער חילוק בפרש"י עליהם:

בנוגע אלע בגדים לערנט מען אפ אז „המשמש מחוסר בגדים במיתה", ווייל ענינם איז פארבונדן מיט עבודה ושימוש.

אבער „בגדים הללו", די דריי בגדים אפוד חושן ומעיל, ביי זיי איז דער חיוב מיתה (פון א מחוסר בגדים) ניט מצד דעם שימוש שלאחר זה, נאר מצד דער עצם כניסה להיכל: וועו ביי דער כניסה פעלט איינער פון די ג' בגדים, פעלט די פעולה ועבודה וואס דער בגד טוט אויף, און דערפאר איז ער מחויב מיתה.

[און אע"פ אז אויך ביים ציץ שטייט מפורש (בגמר הציווי על עשייתו[36]): „והי' על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל גו' והי' על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'" —

וואס לפי"ז באשטייט זיין פעולה ועבודה אינעם עצם זיין „על מצח אהרן", און פונדעסטוועגן איז דער פסוק כולל דעם חיוב מיתה ביי מחוסר ציץ ניט מיט די דריי בגדים הנ"ל, נאר צוזאמען מיטן כללות'דיקן דין פון „המשמש מחוסר בגדים" אין דעם צווייטן פסוק[37] —

איז די הסברה בזה, אז ענינו של הציץ איז ניט דומה צו ענינם פון די ג' בגדים, ווי רש"י איז מסביר דעם פי' פון וואס „תמיד" וואס שטייט ביי ציץ: „תמיד לרצות להם אפי' אינו על מצחו שלא הי' כה"ג עובד באותה שעה"[38], דהיינו, אז די פעולה פונעם ציץ איז ניט פארבונדן מיט דער כניסה (און אפילו ניט מיט זיין געפינען זיך על מצח אהרן), נאר דאס איז א פעולה תמידית וואס טוט זיך אויף מצד עצם הציץ[39].

ח. ועפ"ז קומט אויס א חידוש לדעת רש"י, אז אין דעם דין פון מחוסר בגדים איז פארען א חילוק צווישן די ביידע סוגי בגדים: וועו א כה"ג גייט ארייו אין היכל מחוסר בגדים, און (ניט טוענ'דיק קיין עבודה) איז ער ארויס[40] פון

---

34) כי לפי פרש"י י"ל ד„לשרת בקודש" קאי גם על „בבואם אל אוהל מועד". וראה לקמן ע' 217 ואילך.

35) להעיר (ע"ד ההלכה) מסהמ"צ להרמב"ם מ"ע לג, ד„משמע שם דיש נ"מ בין בגדי כה"ג לבגדי כהן הדיוט דבגדי כה"ג הלבישה היא מצוה, לא משום דבל"ז הוה מחוסר בגדים כו' משא"כ גבי בגדי כהן הדיוט דזה הוה רק לצורך קרבן שלא יהא מחוסר בגדים" (צפע"נ הל' כלאים פ"י ה"ב (יד, א)). ולהעיר מפירוש הראב"ד לתו"כ שמיני פרשה א ברייתא ד. בית האוצר שם (כג, ד ואילך). ואכ"מ.

36) כח, לח.

37) וראה לבוש האורה בפסוק לה.

38) ומובן מלשון רש"י שזהו פשט"מ לדעת רש"י, אלא שממשיך „ולדברי האומר עודהו על מצחו מכפר ומרצה ואם לאו אינו מרצה נדרש על מצחו כו'". אבל גם לדיעה זו מובן דשאני ציץ, כבהערה הבאה.

39) ועוד ועיקר: פעולת הציץ היא „לרצות על הדם ועל החלב שקרבו בטומאה" (פרש"י שם ד"ה את עון הקדשים) וא"כ פעולתו בכלל אינה שייכת לעצם הכניסה (ואינה פעולה תמידית גם לפי' הא' ד„תמיד לרצות להם אפי' אינו על מצחו"), כ"א כשאירעה טומאה על הקרבן (ראה פרש"י ד"ה בין יומא ז, ב. סנהדרין יב, רע"ב) מרצה להכשיר הקרבן.

40) לכאורה י"ל גם נפק"מ אם פשט א' מן הבגדים לאחרי גמר העבודה קודם שיצא (וראה ראב"ד שנסמן לעיל הערה 35) דישנו חילוק בין ג' הבגדים לשאר הבגדים, אלא שלשון רש"י הוא „אם יכנס מחוסר כו'". וגם בכתובים הנ"ל אצל החושן

היכל[41], איז אַ נפק״מ צי עס פעלט איינער פון די דריי בגדים אַדער פון די אַנדערע חמש בגדים:

אויב ביי אים פעלט איינער פון די אַנדערע חמש בגדים איז ניטאָ קיין חיוב מיתה, ווייל ער האָט ניט משמש געווען; אָבער ווען עס פעלט ביי אים איינער פון די „בגדים הללו״ איז „חייב מיתה בידי שמים״ אויך ווען ער האָט ניט משמש געווען, וכ(פשטות) לשון רש״י „אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה״.

ט. וי״ל מיינה של תורה שבפרש״ר:

די צוויי ענינים הנ״ל בשייכות מיטן כהן גדול — (א) זיין כניסה לקודש, וואָס איז פאַרבונדן מיט די דריי בגדים, חושן אפוד ומעיל, און (ב) זיין עבודה בקודש (— מיט אַלע שמונה בגדים) — זיינען בהתאם צו די צוויי ענינים וואָס ווערן דורכדעם אויפגעטאָן ביי אידן:

דער אויפטו פון עבודת כה״ג (און אַזוי אַלע כהנים) אין ביהמ״ק, וואָס ער טוט אַלס שליח (אַדער[42] פאַרשטעלער — בא כח) פון כלל ישראל, איז צו פאַרבינדן — דורך זיין עבודה בקודש „לפני ה״ — אַלע אידן מיטן אויבערשטן.

(כח, כט-ל) נאמר „בבואו אל הקודש . . בבואו לפני ה״. ורק במעיל נאמר „ונשמע קולו גו׳ בצאתו״; אבל י״ל שדיבר הכתוב בהווה (רש״י משפטים כא, כח. ועוד), ואינו רגיל כלל שבהיותו בפנים, ובפרט לאחר גמר עבודתו — ימהר לפשוט בגד קודם צאתו. ואכ״מ.

41) ולהעיר שעצם היציאה מאהל״מ ע״ד ההלכה אינה אסורה אלא כשיצא בשעת עבודה לדעת הרמב״ם (הל׳ ביאת מקדש פ״ב ה״ה). וראה ראב״ד שם. ואכ״מ.

42) דכהני שלוחי דרחמנא, או דישראל (נדרים לה, ב. רש״נ). ולהעיר מענין שליח להולכה או לקבלה (משנה גיטין רפ״ו. ועוד) ואם אפשר להיות שניהם (גיטין שם סב, ב).

און דער פאַרבונד פון אידן מיטן אויבערשטן איז אויף צוויי אופנים:

א) ווי אידן פאַרבינדן זיך מיטן אויבערשטן דורך עבודה בפועל, דורך זייער עבודה בתורה ומצות, וכ״מארז״ל[43] אני נבראתי לשמש את קוני.

ב) ווי אידן, מצד זייער עצם מציאות, זיינען בניו אַדער עבדיו פון אויבערשטן[44] (נאָך איידער זיי פירן דורך תפקידם בעולם).

[ווי געזאגט אַמאָל בארוכה[45] דער טעם פאַרוואָס אידן ווערן צוגעגליכן צו אַן „אוצר חביב . . כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם״[46]: פונקט ווי די אוצרות הגנוזים של המלך איז ענינם ותכליתם ניט אויף צו דורכפירן מיט זיי א באַשטימטן תפקיד אין עניני המלוכה; זייער מציאות איז נאָר בכדי דער מלך זאָל זיך מיט זיי משתעשע זיין, האָבן פון זיי תענוג — עד״ז איז די עצם מציאות פון אַ אידן העכער אויך פון דעם תכלית וואָס דורך זיי ווערט דירה לו ית׳ בתחתונים; דער אויבערשטער איז זיך משתעשע מיט אידן].

י. און דאָס זיינען די צוויי ענינים הנ״ל בעבודת הכהן הגדול:

פריער קומט זיין כניסה אל הקודש, וואָס דאָס איז מרמז אויף דער כניסה, אַריינקום פון אַלע אידן (אין וועמענס שליחות וכו׳ ער גייט אַריין) אל הקודש אין אַן אופן פון „לזכרון לפני ה״. דער אויפטו איז ניט פאַרבונדן מיט דער עבודה פון כהן גדול בקודש, נאָר די

43) משנה סוף קידושין.

44) ובפרט ע״פ מחז״ל דישראל וקוב״ה כולא חד — ראה זח״ג עג, א. וראה שם צג, ריש ע״ב.

45) ראה לקו״ש חכ״ד ע׳ 162 ואילך. וש״נ.

46) ל׳ רש״י יתרו יט, ה.

עצם כניסה אל הקודש פועלט דעם „זכרון" פון אידן ווי זיי זיינען מצד זייער עצם מציאות בניו אדער עבדיו פון הוי' (נאר איידער זיי פירן דורך זייער עבודה)[47].

און ערשט דערנאך הויבט זיך אן די עבודה פון כהן גדול, ער איז „משמש" בקודש, וואס דאס איז פארבונדן מיט די עבודה פון אידן, „לשמש את קוני".

יא. עפ"ז ווערט מען פארשטיין די שייכות פון כניסת הכה"ג אל הקודש צו די דריי בגדים — חושן אפוד ומעיל — ווייל אין די בגדים זיינען מרומז די אידן לויט זייערע פארשידענע סוגים ודרגות:

אויף אבני החושן והאפוד זיינען גע־ווען אויסגעקריצט „שמות בנ"י", וואס דאס זיינען די העכערע מדריגות פון אידן ביי ווען מען זעט בגילוי (בואופן דחקיקה[48]) זייער „שם" — בני ישראל

[און אין דעם גופא זיינען פארא צוויי דרגות[49]:

„חושן" — וואס מקומו איז „על לב אהרן" — די מדרי' פון אידן וואס האבן אינגאנצן מהפך געווען די מדות פון נה"ב לקדושה;

און „אפוד", וואס די שתי האבנים זיינען „על כתפות האפוד" (ניט מלפניו, על לב — ווי דער חושן) — איז דאס מרמז אויף די אידן וואס האלטן נאך ביי דער עבודה פון אתכפיא, וואס איז בחי' „אחוריים"[50],

און דער מעיל איז פארבונדן מיט די מדריגות התחתונות פון אידן, וועלכע זיינען שייך בלויז צו מעשה בפועל. ווי געוויסע אמאל בארוכה[51] אין דעם טעם וואס בשולי המעיל זיינען געווען „רמונים", ווייל זיי זיינען מרמז אויף די אידן וואס זיינען אין דער דרגא פון „רמונים"[52] — „כפלח הרמון רקתך[53] — ריקנים שבך מלאים מצות כרמון"[54].

און בשעת דער כהן גדול גייט ארײן מיט אלע סוגים פון אידן, ווערט דער „זכרון לפני ה'", כנ"ל[55].

און אויף דעם זאגט מען „אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה" — כדי צו אויפטאן דעם „זכרון לפני ה'" פון בני ישראל, מוז מען האבן אלע סוגים פון אידן, און ווען עס פעלט

47) ראה אוה"ת פרשתנו ע' א'תרפ בפירוש „לזכרון לפני ה' תמיד" הנאמר בחושן המשפט, „וזהו ג"כ ע"ד שימני כחותם על לבך דקאי על תש"ר אשר נאמר בהם ומי כעמך ישראל• כו' והו"ע וה' האמירך היום .. א"כ בחושן המשפט היינו ענין וה' האמירך". והרי וה' האמירך גו' להיות לו לעם סגולה גו' הוא מה שישראל הם אוצר חביב — ראה רש"י חבוא כו, יח. נתבאר בלקו"ש שם.

48) ראה אוה"ת שם ע' א'תרפד.

49) ראה בארוכה אוה"ת שם ע' א'תרסו־ז ואילך.

50) ראה תו"א פרשתנו פד, ד.

51) לקו"ש חט"ז ע' 338 ואילך.

52) ראה עקידה פרשתנו שער נא (קעה, א). תו"א פ, סע"ג.

53) שיר השירים ד, ג.

54) ראה עירובין יט, א. תגיגה בסופה. וש"נ.

ולפי"ז אולי י"ל דהג' בגדים (חושן אפוד ומעיל) הם ג' הבחי' דאמה עברי' עבד עברי ועבד כנעני, שהם ג' הסוגים דצדיקים בינונים ורשעים (ראה תו"ח שמות ד"ה וכי ימכור (עא, ב ואילך). דרך חיים שער התפלה פס"ח ואילך. דרמ"צ מצות יעוד או פדיון אמה העברי'. אוה"ת משפטים ע' א'קכז ואילך. ועוד).

55) ועפ"ז יומתק מה שאבני החושן והאפוד שעליהן היו כתובים שמות בנ"י היו אבנים טובות כו', כי כניסת הכה"ג עם החושן והאפוד תוכנה הוא שישראל הם „אוצר חביב .. כלי יקר ואבנים טובות", כנ"ל ס"ט מפרש"י יתרו.

•) כ"ה בברכות ו, א. ולהעיר מנוסח אדה"ז במנחת שבת (ראה שער הכולל שם).

ביי דער כניסה איין סוג פון אידן — פעלט די (אדער — אין דער) פעולה פון דער כניסה.

ווייל דער זכרון והתאחדות פון אידן מיטן אויבערשטן איז ניטאָ קיין התחלקות, זי נעמט אָרום אָלע אידן כאחד[56]. ובמילא, ווען מען טיילט אויס אַ אידן, פעלט דער ענין.

יב. דאָס דאָרף זיין אַ הוראה פאַר יעדן רב, מורה דרך און פאַר יעדן איינעם וואָס קען האָבן אַ השפעה בסביבתו:

בשעת מען טרעפט אַ אידן, אין וועלכן מצב ער זאָל נאָר זיין, דאָרף מען לכל לראש פועלן אין עם „לזכרון", אים דערמאָנען וואָס זיין אמת'ע מציאות איז — ער האָט אַ נשמה וואָס איז אַ „חלק אלקה ממעל ממש" און „ונמשכה ממחשבתו וחכמתו יתי"[57],

ובמילא ברייגט מען אים גלייך אַריין, „נכנס" „לפני ה'";

און דאָס ווערט אויפגעטאָן דורכן „כהן גדול" שבדור — דורך דער התקשרות צו די צדיקים ותלמידי חכמים, וואָס דורכדעם איז „כאילו נדבק בשכינה ממש[58] כי ע"י דביקה בתלמידי חכמים קשורות נפש רוח ונשמה של עמי הארץ ומיוחדות במהותן הראשון ושרשן שבחכמה עילאה"[59] — וואָס דאָס איז נוגע צו אָלע סוגי אידן.

און ערשט דערנאָך הויבט מען אָן צו טאָן מיט אים אין עבודות ומדריגות פרטיות שלו, כולל „לכפר עליו"[60] — אַראָפנעמען די דברים בלתי רצויים וואָס האָבן זיך צו אים צוגעקלעפט,

זהירות בסור מרע, הוספה בועשה טוב.

און דורך דער עבודה רוחנית פון די לבישת בגדי כהן איז מען זוכה צו „מלבישם לעתיד לבוא"[61], וואָס „אהרן ובניו ומשה עמהם"[61] אין דעם ביהמ"ק השלישי.

(משיחות ש"פ תצוה וש"פ תשא תשמ"א)

---

56) כי ההתחלקות דג' בחי' הנ"ל היא רק מצד הכחות הגלוים, אבל לא מצד עצמותם, ולפיכך כולם נכנסים בשוה (כי בעת הכניסה הוא גילוי בחי' זו שלמעלה מהתחלקות), ואעפ"כ מודגש שהם ג' בגדים היינו ג' בחי' שונות, כי הכוונה היא שהתקשרות וכניסה זו שמצד העצם תחדור ותפעול גם בכל מדריגה פרטית במקומה בפנימיות.

57) תניא פ"ב. וראה אוה"ת שם ע' א'תרסג בפי' „לזכרון לפני ה' תמיד" — „דהיינו להעלותם לבחי' חכמה שנק' זכרון כו' לפי ששורש נש"י הוא בבחי' חכמה כו'".

58) ראה כתובות קיא, ב. ספרי עקב יא, כב.

59) תניא שם.

60) דעבודת הקרבנות וכן בגדי כהונה בכלל, ענינם כפרה — ראה זבחים פח, ב. ערכין טז, א.

61) יומא ה, ב.